етичної, які репрезентують концепт BEAUTY. Дослідження семантичної структури вищезазначених лексем дає змогу побачити основні характеристики концепту BEAUTY, оскільки даний ряд входять до інтерпретаційного поля лексеми *beauty*, яка виступає його прямим номінантом.

Надалі можна було б врахувати морфологічні характеристики засобів вербалізації концепту BEAUTY. Окрім номінативних, доцільним було б визначити інші засоби вербалізації концепту BEAUTY за частинномовним критерієм, як от ад'єктивні, адвербіальні, вербальні. Продовженням даного дослідження могло б слугувати також проведення компонентного та фреймового аналізу лексеми *beauty* з використанням лексикографічних джерел.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека./ Арутюнова Н.Д. - М.: "Языки русской культуры", 1999. - 896с.
2. Воркачев С. Г. СЧАСТЬЕ как лингвокультурный концепт./ Воркачев С.Г. - М.: Гнозис, 2004. - 236 с.
3. Стернин И. А. Проблема анализа структуры значения слова./ И.А. Стернин - Воронеж: Изд-во Вор. ун-та, 1979. – 156 с.
4. Цапок О. М. Мовні засоби репрезентації концепту КРАСА в поезії українських шістдесятників : Автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Цапок О. М. - Одеса, 2004. - 20 с.
5. Яворська Г. М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс. Мова, культура, влада. / Яворська Г.М. - К.: Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, 2000. - 286 с.
6. Jane Austen. Selected works. [Електронний ресурс] - Berlin, Directmedia, 2002. - 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. - Систем. вимоги: IBM PC 486 і вище ; 16 Mb RAM ; SVGA, CD-ROM, Windows 95/98/ME/NT/XP/2000/. - English and American Literature from Shakespeare to Mark Twain
7. Your Dictionary [Електронний ресурс] Режим доступу до словника http://www.yourdictionary.com 18.02.10

Коцюба О. П.
(Київ)

ЛЕКСИКО-ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ТВОРАХ ЙОЗЕФА РОТА

Стаття присвячена аналізу функціонування запозичень у творах видатного австрійського письменника Йозефа Рота. У статті виділено основні лексико-тематичні групи запозичень, визначено шляхи їхнього проникнення у німецьку мову та види адаптації.

Статья посвящена анализу функционирования заимствований в произведениях выдающегося австрийского писателя Йозефа Рота. В статье выделены основные лексико-тематические группи заимствований, определены пути их проникновения в немецкий язык и степень адаптации.

The article is devoted to the analysis of function of borrowings in the works of the prominent Austrian writer Joseph Roth. In the article the main lexical-thematic groups of borrowings are distinguished, the ways of their penetration in the German language and the types of their adaptation are determined.

Вітчизняних науковців все більше приваблює мовна досконалість творчого доробку визначного австрійського письменника, уродженця Галичини, Йозефа Рота, вражають вельми оригінальні тропи, фразеологізми, неологізми, архаїзми й діалектизми, якими насичена мовна тканина його романів і новел. У зарубіжній філології деяких лексичних і стилістичних особливостей літературної спадщини Й. Рота торкнулися такі германісти, як Ганс Юрґен Бьонінґ, Мартін Ловскі, Авґуст Обермаєр, Жан-Поль Бір. Г. Ю. Бьонінґу вдалося визначити жанрову, структурну й стилістичну своєрідність роману "Марш Радецького". Об'єктом дослідження М. Ловскі став роман "Йов", написаний у рамках "нової предметності", зокрема його композиція, хронологія, основні персонажі, стиль і мова. Особливої уваги германіст надав стилістичним фігурам, до яких вдається Й. Рот (мистецтво повтору, мистецтво використання прикметників). З-під пера А. Обермаєра вийшла стаття, де він аналізує синтаксичні конструкції, властиві прозовим творам письменника. Предметом дослідницьких зацікавлень Ж.-П. Біра стало явище ономастики у ранніх творах Й. Рота.

В Україні до лексичних і стилістичних аспектів творчості Й. Рота звернулися у своїх працях Надія Тимощук і Ганна Петросаняк. Остання дослідила поетику малої прози письменника. Аналізом фразеологічних одиниць й авторських фразеологічних модифікацій у німецьких текстах Й. Рота займалася германістка Н. Тимощук. Проте поза увагою дослідників залишилося чимало пластів лексики, зокрема запозичення, які, на нашу думку, виступають важливим елементом системи засобів художнього зображення у творах Й. Рота. Актуальність розвідки зумовлюється зростаючим інтересом до ідіо-

стилю письменника й необхідністю лінгвістичного дослідження його мелодійної прози.

Мета статті полягає в аналізі запозичених лексем, зафіксованих у художніх творах Й. Рота. Окреслена мета передбачає розв'язання таких завдань: інвентаризувати запозичення досліджуваних романів і новел Й. Рота ("Марш Радецького", "Склеп капуцинів", "Готель "Савой", "Левіатан", "Легенда про святого пияка") й систематизувати їх, визначити шляхи запозичення лексем, розглянути способи їхньої адаптації до норм німецької мови й виділити основні лексико-тематичні групи запозичень.

Під лексичним запозиченням розуміємо запозичення, за якого з однієї мови в іншу входить лексична одиниця повністю (значення й експонент).

У творах Й. Рота фіксуємо лексичні запозичення з різних мов (латинської, грецької, французької, італійської, арабської, російської, англійської, іспанської, української, польської та ін.), які він часто використовує для виразного й образного вираження своїх думок і поглядів, наприклад, політичних: *"Unglдubig, spottisch, furchtlos und ohne Bedenken pflegte Chojniki zu sagen, der Kaiser sei ein gedankenloser Greis, die Regierung eine Bande von Trotteln, der Reichsrat eine Versammlung gutglдubiger und pathetischer Idioten, die staatlichen Behцrden bestechlich, feige und faul"* [11, 165]. У результаті проведеної процедури інвентаризації виокремлено понад 1770 запозичень без урахування повторюваності, що свідчить про достатньо високу насиченість авторських творів запозиченими лексемами.

Для визначення походження запозичень використовуємо дані етимологічного словника Ф.Клюґе, словника іншомовних слів Дудена й універсального словника Дудена. За шляхами проникнення слів з однієї мови в іншу О. Д. Огуй розрізняє прямі запозичення, запозичення через мову-посередника, тобто, непрямі запозичення та зворотні запозичення [3, 191]. Відповідно до цієї класифікації у досліджуваних творах Й. Рота переважають опосередковані запозичення з латинської, грецької, італійської й інших мов (56,38%): *Armee* [8, 5], *Adresse* [9, 9], *Ozean* [9, 125], *Trüffel* [11, 194], *Chirurg* [10, 199]. Менш чисельними виявилися прямі запозичення з класичних мов, французької, італійської й російської мови (38,86%): *Annalen* [8, 5], *Messe* [9, 11], *Professor* [9, 70], *Etui* [10, 208]. Зворотні запозичення становлять лише 2,88%, а лексеми, походження яких не встановлено, – 1,88%. У творах подибуємо значну кількість прямих й опосередкованих латинізмів (понад 1005), які зазнали різного роду адаптації (фонетичної, морфологічної чи орфографічної) у німецькій мові: *Fabrik* [11, 255], *Restaurant* [9, 13], *Doktor* [10, 199], *Münze* [8, 14], *Stiefel* [9, 66]. Останні дві лексеми повністю (фонетично, граматично й орфографічно) пристосувалися до норм німецької мови. Зафіксовані у творах Й. Рота латинізми переважно стосуються різних сфер приватного й суспільного життя людини (побуту, культури, торгівлі, політики, освіти, науки, передусім медицини, релігії й військового мистецтва).

Цікаві з точки зору релігії запозичення зі староєврейської мови, серед яких переважають опосередковані (8): *Messias* [9, 71], *Rabbiner* [8, 180], *Sabbat* [8, 56] та ін. Роль посередника при запозиченні цих лексем у німецьку мову здебільшого відіграли грецька та латинська мови. Австрійський письменник добре володів староєврейською мовою, оскільки вивчав її у парафіяльній школі у Бродах. Цей факт, звичайно, вплинув на те, що автор майстерно використав запозичення зі староєврейської мови для яскравого й правдоподібного змалювання релігійних поглядів і переконань євреїв, образи яких домінують у його творах.

Прямі й опосередковані запозичення з грецької мови (*Aorist* [10, 160], *Programm* [10, 160), які знаходимо у романах і новелах Й. Рота, репрезентують сферу науки, політики, мистецтва, техніки й освіти. А запозичені лексеми з французької мови (*patrouillieren* [8, 182], *Passepoil* [8, 71]) поширені у царині моди, культури, кулінарії, військового життя й побуту.

На окрему увагу заслуговують запозичення зі слов'янських мов (російської, польської, української, чеської, сербохорватської), кількість яких незначна у порівнянні з латинською, грецькою, французькою мовами. Серед слов'янізмів (понад 40) переважають русизми (більше 20), які без будь-якого посередництва проникли в німецьку мову (*Tschajnik* [8, 109], *Wodka* [9, 78], *Bolschewik* [10, 173] та ін.). Російські запозичення в основному представляють військову сферу (*Kosak* 11, 161], *Steppe* [8, 73], *Grenze* [11, 160]), сферу торгівлі (*Pud* [9, 114], *Rubel* [9, 115], *Kopeke* [9, 110]) й побуту (*Samowar* [8, 108], *Balalaika* [10, 150], *Machorka* [8, 110]) росіян у романах і новелах Й. Рота. У творах Й. Рота налічуємо лише декілька прямих запозичень з польської (*Gurke* [8, 49], *Kalesche* [11, 201], *Britschka* [11, 192], *Sдbel* [11, 41] та ін.) й української мови (*Onufrij* [11, 75], *nasch cisar, cisarewa* [11, 313]), хоча українці й поляки належать до національно-соціального складу персонажів його "галицьких" творів. З чеської і сербохорватської мов безпосередньо запозичено по одній лексемі: *Pistole* [11, 315] і *Sliwowitz* [8, 142]. Не встановлено, з якої мови походять такі слов'янізми, як *Peitsche* [8, 42] , *Kren* [11, 32], *Kukuruz* [9, 77], *Rakija* [11, 15], *Sokol* [11, 172] та ін.

Зворотних запозичень у творах Й. Рота зафіксовано небагато (52 лексеми), н-д, *Krawatte* [8, 8], *Balkon* [8, 102], *Gallop* [11, 161], *Boulevard* [9, 38]. Слово *Krawatte* перейшло з німецької мови у французьку, а тоді знову повернулося до німецької лексики [5, 551]. *Gallop* від французького слова *galop* – також німецьке запозичення *(ahd. galo-hloufan „reiten")* [2, 106]. Лексема *Balkon* виникла на основі італійського слова з таким же значенням *balcone*, яке походить від німецького *Balken* [5, 115].

У творах Й. Рота ми виокремлюємо також групу запозичень, які не можна віднести ні до прямих, ні до опосередкованих, ні до зворотних, оскільки їхнє походження не відоме, або дуже суперечливе. Таких лексем налічується 34: *Kram* [8, 126], *Kiebitz* [8, 142], *Suffit* [11, 39], *Messing* [10, 36], *Krug* [11, 193] та ін. *Messing (mhd. messinc),* на думку Ф. Клюґе, походить від грецького слова *mossэnoikos (chalkys)*. Проте шлях запозичення не встановлено [7, 555].

Зафіксовані у творах Й. Рота запозичення-іменники ми поділяємо на основні лексико-тематичні групи, найбільші ще й на підгрупи:

1) побутова лексика (понад 335 слів), серед якої виділяємо: а) назви страв і напитків: *Mokka* [10, 214], *Limonade* [11, 36], *Kascha* [9, 79]; б) найменування предметів домашнього вжитку (меблі, посуд): *Menage* [10, 192], *Etui* [8, 103], *Plaid* [10, 208]; в) назви одягу й аксесуарів: *Frack* [10, 228], *Kaftan* [8, 17], *Schal* [8, 121]; г) найменування ігор, розваг: *Domino* [11, 80], *Ball* [8, 15], *Film* [10, 228]; д) назви розважальних, культурно-освітніх, навчальних, торговельних й оздоровчих закладів і деталей їхнього інтер'єру: *Kasino* [11, 79], *Taverne* [9, 22], *Gymnasium* [11, 371], *Theater* [8, 72]; е) назви транспортних засобів та найменування з транспортної галузі: *Droschke* [11, 214], *Kreuzer* [9, 87], *Taxi* [9, 42]; є) назви тканин, матеріалів і речовин: *Perkal* [9, 72], *Vlies* [11, 238], *Kautschuk* [8, 71]; ж) назви днів тижня, місяців: *November* [8, 11], *Freitag* [9, 34]; з) назви мір довжини, ваги, одиниць кількості: *Werst* [9, 65], *Meile* [11, 215];

и) назви одиниць часу, відрізків часу: *Minute* [9, 29], *Moment* [9, 32]; і) форми привітання, прощання й вибачення: *Pardon* [8, 188], *Adieu* [8, 34];

ї) вигуки: *wjo* [8, 111], *oj* [11, 313];

2) назви осіб і груп людей (понад 235 запозичень), серед яких вирізняємо:

а) військові чини, посади: *Leutnant* [8, 6], *Korporal* [10, 191], *Ulan* [11, 41];

б) юридичні посади: *Advokat* [11, 82], *Notar* [8, 9], *Zar* [9, 87], *Minister* [10, 201]; в) назви, пов'язані з наукою і мистецтвом: *Chemiker* [8, 7], *Aspirant* [8, 70], *Professor* [9, 70], *Musiker* [11, 34]; г) назви, пов'язані з іншим родом занять: *Fiaker* [8, 30], *Lakai* [11, 240], *Friseur* [10, 216]; д) назви, пов'язані з виробничими відносинами: *Chef* [10, 225], *Personal* [9, 42], *Konkurrent* [9, 113]; е) назви, пов'язані з політичними переконаннями: *Kommunist* [8, 145], *Demokrat* [8, 176], *Anarchist* [8, 36]; є) дворянські титули: *Baron* [11, 41], *Graf* [8, 17], *Prinz* [11, 233]; ж) релігійні чини: *Priester* [9, 62], *Kapuziner* [8, 189], *Ursulinerin* [11, 17], *Mцnch* [10, 152]; з) назви, пов'язані з родинними відносинами: *Mama* [8, 79] , *Papa* [11, 35], *Cousin* [8, 38], *Dynastie* [11, 166]; и) слова з позитивним забарвленням: *Genie* [8, 35], *Optimist* [8, 130], *Дsthet* [8, 76]; і) слова з негативним забарвленням: *Alkoholiker* [9, 37], *Tyrann* [8, 103], *Egoist* [10, 193], *Horde* [11, 233]; ї) інші назви: *Zivilist* [8, 71], *Patient* [10, 224], *Passant* [11, 47];

3) військова лексика (понад 95 слів): *Pistole* [8, 102], *Patrone* [11, 363], *Kaserne* [11, 227], *Uniform* [10, 213], *Adjustierung* [11, 363], *Marsch* [11, 237];

4) юридично-економічна лексика (більше 90 лексем): *Konkurrenz* [9, 112], *Avance* [8, 21], *Summe* [9, 48], *Testament* [8, 7], *Justiz* [8, 72];

5) найменування з медицини (приблизно 58 запозичень): *Tripper* [10, 199], *Bazille* [11, 215], *Aspirin* [10, 224], *Apoplexie* [8, 19], *Spiritus* [10, 209];

6) лексика, пов'язана з мистецтвом (близько 80 слів): *Ballet* [8, 15], *Chor* [9, 67], *Gitarre* [11, 32], *Ouvertьre* [11, 33], *Klarinett* [8, 17];

7) абстрактна лексика (понад 65 лексем): *Symbol* [8, 12], *Pallawatsch* [8, 28], *Respekt* [8, 56], *Ironie* [8, 15], *Grazie* [8, 73];

8) назви житла, житлових приміщень і поселень (приблизно 26 запозичень): *Baracke* [10, 202], *Palast* [8, 36], *Salon* [8, 81];

9) політична лексика (більше 35 лексем): *Partei* [8, 7], *Manifest* [8, 53], *Regierung* [10, 206], *Diplomatie* [8, 28], *Parlament* [8, 72], *Mandat* [11, 166];

10) виробнича лексика (близько 30 слів): *Qualitдt* [8, 39], *Streik* [10, 193], *Intensitдt* [8, 66];

11) наукова лексика (понад 65 лексем): *Substanz* [8, 18], *Dogmatik* [8, 36], *Krater* [10, 203], *Oktaeder* [8, 148];

12) назви місцевості, простору (більше 25 запозичень): *Park* [11, 72], *Kai* [9, 8], *Rue* [9, 13],

Peripherie [8, 17];

13) релігійна лексика (приблизно 18 слів): *Thora* [11, 276], *Amen* [11, 399], *Altar* [8, 95], *Kloster* [10, 152], *Sakristei* [9, 60];

14) флористична лексика (близько 20 лексем): *Enzian* [8, 18], *Geranie* [11, 36], *Palme* [8, 41], *Kastanie* [11, 39], *Rose* [8, 86];

15) анімальна лексика (більше 15 запозичень): *Panther* [11, 239], *Gemse* [8, 18], *Krokodil* [8, 140], *Lipizzaner* [11, 238];

16) міфологічна (5 слів): *Apollo* [11, 167] , *Bacchus* [11, 56];

Як бачимо, серед запозичень, поділених на шістнадцять тематичних груп, домінує побутова лексика, зокрема назви страв і напитків та найменування предметів домашнього вжитку, що й не дивно, оскільки на сторінках своїх творів Й. Рот велику увагу приділяє змалюванню повсякденного життя, трапез своїх героїв, представників різних національностей. Друге місце за чисельністю посідають назви осіб і груп людей, а третє – військова лексика, за допомогою якої письменник відображає уклад життя австрійських офіцерів до розпаду Габсбурзької імперії, в період Першої світової війни, а після її закінчення – їхні спогади та прагнення знайти своє місце в зовсім новому суспільстві. Варто зазначити, що серед цих трьох лексико-тематичних груп подибуємо чимало складених іменників, компоненти яких самостійно функціонують у текстах художніх творів Й. Рота (*Regimentsadjutant* [8, 95], *Gendameriekommando* [11, 35], *Lıftboy* [10, 150], *Plьschsofa* [10, 152], *Puderquaste* [11, 105], *Garnisonskommandant* [8, 43]).

Проте, у процесі читання романів і новел Й. Рота виокремлено не лише іменникову, а й прикметникову (більше 235 запозичень: *folkloristisch* [8, 12], *elegant* [10, 214]), дієслівну (понад 120 запозичень: *reformieren* [8, 7], *sortieren* [9, 73]), дієприкметникову (приблизно 31 слово: *chiffriert* [11, 45], *konzessioniert* [8, 38]), дієприслівникову (близько 10 лексем: *streikend* [10, 192], *praktizierend* [8, 35]), прислівникову (5 запозичень: *just* [8, 30], *zirka* [8, 136]) і займенникову лексику (1 запозичення: *nasch* [11, 313]).

Велика кількість лексичних запозичень зазнала цілковитої асиміляції, тобто, повністю пристосувалася до граматичної та фонетичної системи німецької мови й нічим не відрізняється від її лексики. Це, в першу чергу, стосується латинізмів, які безпосередньо чи опосередковано проникли в німецьку мову, цілком адаптувалися до її фонетичних, морфологічних та орфографічних норм й сьогодні сприймаються носіями мови як власне німецькі слова: *Fest* [8, 21], *Kessel* [8, 17], *Pferd* [9, 65], *Kelch* [8, 36], *Sarg* [8, 180], *Kreuz* [8, 81], *opfern* [8, 95] та ін. Морфологічна форма, вимова та наголос цих лексем не виказують їхнього іншомовного походження. Проте переважна більшість запозичень частково асимілювалася з німецькою лексикою. До таких запозичених лексичних одиниць належать: 1) слова, лише наголос яких свідчить про їхнє іншомовне походження (здебільшого падає на суфікс), в орфографічному та морфологічному плані вони повністю асимільовані (*Medizin* [8, 148], *honett* [11, 172], *Rezept* [8, 90], *Konditorei* [8, 77], *originell* [8, 121], *Resultat* [10, 209], *Industrie* [10, 203]); 2) лексеми, які, крім наголосу, вирізняються іншомовними суфіксами, префіксами, деякими фонетичними й орфографічними особливостями (*Demonstration* [11, 253], *triumphieren* [10, 231] ph замість f, *illegal* [8, 168], *Oval* [11, 31] v замість w, *Methode* [10, 218] th замість t, *Konservatorium* [8, 32] v замість w, *Redakteur* [8, 142] eu замість ц, *Kapitalismus* [8, 145], *Photograph* [11, 166] ph замість f); 3) слова (в основному французького й англійського походження), які зберегли іншомовні орфографічні й частково фонетичні особливості, проте адаптувалися до морфологічних норм німецької мови (*Sansculotte* [8, 146] , *Rendezvous* [8, 161], *Rouleau* [8, 84], *Tramway* [8, 134], *Boy* [10, 150]). Інколи одне й те ж лексичне запозичення функціонує у романах і новелах Й. Рота, зазнавши різного роду часткової асиміляції, наприклад, *Coupe* [8, 84] – *Kupee* [11, 44], *Cognac* [8, 125] – *Kognak* [8, 82] , *Bureau* [8, 147] – *Bьro* [8, 120]. Крім того, письменник вводить у текст своїх художніх творів запозичення з німецьким відповідником: *Perron* [8, 41] – *Bahnsteig* [11, 188], *Moment* [11, 53] – *Augenblick* [8, 186], *Palast* [8, 36] – *Schloss* [11, 4], *Kamerad* [8, 67] – *Freund* [8, 186], *Visite* [9, 18] – *Besuch* [8, 176] та ін. Трапляються у творах Й. Рота декілька неасимільованих виразів переважно латинського та французького походження, які автор вживає в незмінній іншомовній формі (*a la bonheur* [8, 30], *cafй, arrosй rhum* [9, 16], *pro nomine Dei* [8, 98], *Alma mater* [10, 173], *oj nasch cisar, cisarewa* [11, 313] та ін.).

Підводячи підсумок, можна без перебільшення сказати, що запозичення становлять у творах Й. Рота значний шар лексики, автор розглядає їх як джерело збагачення художнього мовлення, яке надає його прозі виразності й експресивності. За допомогою запозичених лексем письменник правдоподібно змальовує побут, культуру, релігійні погляди, звичаї і традиції різних етносів та

життєвий шлях їхніх представників, блискуче відображає довоєнну епоху й повоєнні лихоліття, а також стан людини, яка не може віднайти сенс свого існування. Проаналізувавши шляхи проникнення лексем у німецьку мову, які пройшли різні ступені адаптації, констатуємо домінування опосередкованих запозичень з класичних мов (56,38%) над прямими (38, 86). Серед запозичень-іменників виділяємо шістнадцять лексико-тематичних груп: назви осіб і груп людей (юридичні посади, військові чини, назви, пов'язані з наукою і мистецтвом, релігійні чини, назви, пов'язані з іншим родом занять, слова з позитивним і негативним забарвленням і т. д.), побутову лексику (назви страв, напитків, транспортних засобів, предметів домашнього вжитку, тканин, матеріалів, різного роду закладів), військову, юридично-економічну, політичну, релігійну, анімальну, флористичну, виробничу, абстрактну, медичну, військову, наукову, міфологічну лексику та інші. Окрім того, для прозових творів письменника характерна прикметникова, дієслівна, дієприкметникова, дієприслівникова й прислівникова лексика.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вакулик І. І. Запозичення з класичних мов у науковій термінології сучасних європейських мов (на матеріалі юридичних та економічних термінів української, російської, німецької, французької, англійської мов): Автореф. дис. … канд. філол. наук. – Київ, 2004. – 15 с.
2. Искоз А., Ленкова А. Лексикология немецкого языка (на немецком языке). – Ленинград: Издательство "Просвещение", 1970. – с. 92-113.
3. Огуй О. Д. Лексикологія німецької мови: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2003. – с. 190-194.
4. Совтис Н. М. Українські лексичні запозичення в польській літературній мові: Автореф. дис. … канд. філол. наук. – Київ, 2005. – 20 с.
5. Duden. Das Fremdwцrterbuch. – Mannheim; Leipzig; Wien; Zьrich: Dudenverlag, 2001. – 1056 S.
6. Duden. Deutsches Universalwцrterbuch. – Mannheim; Leipzig; Wien; Zьrich: Dudenverlag, 2006. – 2016 S.
7. Kluge F. Etymologisches Wцrterbuch der deutschen Sprache / Kluge. Bearb. von Elmar Seebold. – 23., erw. Aufl. – Berlin; New York: de Gruyter, 1985. – 921 S.
8. Roth J. Die Kapuzinergruft. – Kцln: Kiepenheuer & Witsch, 2000. – 200 S.
9. Roth J. Die Legende vom heiligen Trinker. Der Leviathan. Zwei Novellen. – Kцln: Fischer Taschenbuch Verlag, KiWi Paperback, Rowohlt Taschenbuch Verlag, 2003. – 125 S.
10. Roth J. Hotel "Savoy" // Joseph Roth Werke. – 4. Band. – Romane und Erzдhlungen 1916- 1929. – Kцln: Kiepenheuer & Witsch, 1989. – S. 147-242.
11. Roth J. Radetzkymarsch. – Amsterdam: Kiepenheuer & Witsch, 1999. – 413 S.

Kritsberg R. Y.
(Kriviy Rig)

SOCIOCULTURAL FACTORS AND CHANGES OF MEANING

Семантичні зміни у слові зумовлюються когнітивними, власне мовними та соціокультурними наборами факторів. Головні соціальні сили, що спричиняють зміни значення, історично стосуються негативного ставлення до людей інших націй та етносу, гендерної дискримінації та релігійної нетолерантності. Останні охоплюють не лише відмінні від християнства релігії, але й різні маргінальні конфесії християнства.

Семантические изменения слова вызываются когнитивными, собственно языковыми и социокультурными наборами факторов. Главные социальные силы, которые вызывают изменение значения, исторически связаны с отрицательным отношением к людям других национальностей и этноса, дискриминацией по половому признаку и религиозной нетерпимости. Последние включают не только отличные от христианства верования, но и маргинальные течения внутри христианства.

Semantic changes of the word are caused by cognitive, pure linguistic, and sociocultural sets if factors. The main social forces that bring about shift of meaning historically refer to negative attitudes to people of other ethnicities and nations, gender bias, and religious clashes. The last ones include not only faiths other than Christian but marginal denominations within Christianity, as well.

Despite many different attempts to explain semantic changes, they still offer a little in terms of generalization: how and why the word changes its meaning. In traditional classifications of semantic changes some categories overlap with each other [9]. More recent works, as by E. Sweetser [13] and E. Traugott [14] concentrate on directionality of semantic changes trying to “reconcile the differences” of approaches, as L. Campbell put it [4, p. 271], stemming from the angle of view: philosophy, psychology, linguistics, etc.